

Da naša vas in naša mesta
bilà bi vseh krivic oteta,
naj sloga trdna, sloga zvesta
poveže delavca in kmeta!

SLOVENSKA VAS

met bodi svoj!
Na svoji zemlji, v svojem domu,
v svoji vasi,
koderkoli slišijo se tvoji glasi,
odločaj sam:
takrat nastanejo ti boljši časi!

GLASILO SLOVENSKE KMEČKE IN DELAVSKE POLITIKE.

LETO I.

Izhaja dvakrat na mesec. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Trnovski pristan 14/I. Rokopisov ne vračamo. Naročnina za en mesec din 2.—, za četrletni letni 5.—, za pol leta din 10.—, za vse leto din 20.—, za zamejstvo letno 1.— dolar. Oglasi se sprejemajo. Čekovni račun št. 17.493.

ŠTEV. 5.

Razglas o sporazumu

V soboto, dne 9. oktobra, smo tiskali posebno izdajo, v kateri smo priobčili tale razglas:

Hrvatska kmečka stranka in Samostojna demokratska stranka, združeni v Kmečko-demokratski koaliciji, ter Narodna radikalna stranka, Demokratska stranka in Zveza poljedelcev so sklenile naslednji sporazum:

I. Stoječi na načelu demokracije imamo narodno suverenost za jedro vsake državne organizacije in narod za vir vsake javne oblasti.

II. Ustava z dne 28. junija 1921. je bila sklenjena brez Hrvatov. Ustava z dne 3. septembra 1931. nima moralne vrednosti, ker nasprotuje osnovnim demokratskim načelom in je bila uveljavljena ne samo brez Hrvatov in proti Hrvatom, ampak tudi brez Srbov in proti Srbom. Vlada, ki se opira na enostransko uveljavljeno ustavo in sloni na dozdevnem parlamentu, nima nobene avtoritete niti med Hrvati niti med Srbi.

III. Zedinili smo se, da je neizogibna uvedba novega ustavnega reda, ki bi bil zasnovan na načelih ljudske vladavine in ki bi se ustvaril kot skupno delo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

IV. Naše stranke, ki se zavedajo, da zastopajo i srbski i hrvatski narod, stoje na stališču, da je nastopil skrajni čas, da končno za vedno prenehamo z vsemi nedemokratskimi sistemi in vladami ter da omogočimo i Srbom i Hrvatom i Slovincem sporazumno organiziranje državne skupnosti v enako zadovoljstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev.

V. Edina pravilna pot do tega cilja je ta, da pride na državno krmilo ljudska vlada iz predstavnikov vseh političnih strank, ki imajo stvarno zaslonbo v ljudstvu. Taka vlada bi skupno s krojno moralno ob svojem nastopu:

1. razglasiti začasni osnovni zakon Jugoslavije, s katerim se istočasno odpravlja ustava z dne 3. septembra 1931.

Ta osnovni zakon bo obsegal bistvena načela države, ki so nesporna in bo veljal, dokler se ne

uzakoni nova ustava. Osnovni zakon bo obsegal naslednje določbe: da je Jugoslavija dedna, ustavna in parlamentarna monarhija; da vlada v Jugoslaviji kralj Peter II. iz dinastije Karadjordjevičev; da do kraljeve polnoletnosti vrši kraljevsko oblast namestništvo; da so državljanske in politične svoboščine zavarovane in da je zavarovan parlamentarni sistem vladavine; končno, da sklene ustavodajna skupščina ustavo s takšno večino, v kateri bo izmed narodnih zastopnikov ustavodajne

Zagreb - Belgrad, dne 8. oktobra 1937.

Dr. Vladko Maček s. r.

Adam Pribičević s. r.

skupščine večina Srbov, Hrvatov in Slovencev.

2. razglasiti istega dne pravičen in demokratski volilni red ter razpisati volitve za ustavodajno skupščino. Vlada mora ustvariti vsa poroštva, da bodo volitve za ustavodajno skupščino izvedene svobodno, da pride prava ljudska volja do veljave. Vlada bo odgovorna ustavodajni skupščini po načelih parlamentarizma.

VI. Navedene stranke ustvarjajo v duhu tega soglasja enoten blok zaradi skupnega boja za uresničenje in izvedbo političnega in državnega programa, ki je obsežen v tem sporazumu.

Aca Stanojević s. r.

Ljubo M. Davidović s. r.

Jovo M. Jovanović s. r.

Kreutzer Pavel:

O svobodi in demokraciji

Čeprav se še nikoli ni toliko pisalo in govorilo o svobodi in demokraciji, vendar kaže, da ljudje čim dalje manj vedo, kaj je svoboda in demokracija. Zato nemara ne bo odveč, če spregovorim o tem jasno in razločno:

Vsi čutimo, da potrebujemo več svobode in demokracije in zato se tudi s svojo kmečko-delavsko politiko za oboje bojujemo. Že v prvotni „Slovenski zemlji“ smo povedali, kakšno svobodo zahtevamo: predvsem svobodo tiska, govora, združevanja in zborovanja in seveda tudi upravljanja svojega slovenskega denarja. To so osnovne zahteve vsake demokracije in zanje se bojujejo poleg nas tudi še skupine z drugačno politično miselnostjo.

Bojujemo se pa tudi za demokracijo, to je za vlado ljudstva. Kdaj v resnici vlada ljudstvo, smo tudi v prvotni „Slovenski zemlji“ že večkrat povedali. Takrat kadar se izpolnjuje svobodno in neovirano izražena volja večine. Na demokratični podlagi stoječa politična skupina ljudi torej ne more in ne sme imeti namena, vsiliti narodu kake duhovne uniforme, ker bi potem ne bila več demokratična, temveč fašistična

ali diktatorska. Iz dejstva, da je demokratična vlada tista, ki izpolnjuje pravo in čisto voljo večine, pa izvajamo logično dvoje:

Prvič, da svoboda ne more biti nikoli neomejena, ker se mora v korist skupnosti manjšina ukloniti volji večine.

Drugič: Kljub temu, da se mora manjšina ukloniti volji večine, pa mora vsaka demokratična večina tudi najmanjši politični skupini dovoliti svobodo tiska, govora, združevanja in zborovanja in mirnega izražanja svoje politične volje; kajti le tako se lahko narod naravno razvija, ker je bila vsaka politična miselnost večine od začetka politična miselnost manjšine. Te demokratične svobode pa nimajo pravice zahtevati politične skupine, ki same nimajo demokratične miselnosti.

To dvoje je potrebno poudariti, ker se premnogi sklicujejo na svobodo in demokracijo ravno tedaj, kadar jo jemljejo ali hočejo jemati drugim. Če zahteva vsaka

demokratična politična skupina svobodo tiska, govora, združevanja in zborovanja zase, jo mora dosledno priznati vsem demokratičnim tekmečem in nasprotnikom; ne more pa trpeti, da bi kdorkoli, v imenu svobode in demokracije svojo miselnost vsiljeval skupinam, ki jo zavračajo. Nekateri opravičujejo tako vsiljevanje in vrivanje v druge demokratične skupine s tem, da je baje to ljudska volja in da sodelovanju nasprotujejo le voditelji. Ne povedo pa, da sami svojih končnih namenov niti odkrili niso in se samo skrivajo za demokratične zahteve, ker so le-te danes najbolj potrebne. Če so res demokratije, naj stopijo svobodno pred ljudstvo s svojo pravo miselnostjo in ustanavljajo svoje organizacije.

Često se pri nas tudi primeri, da kdo, ko je večina njegov predlog zavrnila, nejevoljen vzklikne: „Lepa svoboda in demokracija.“ Kakor da bi ne bilo ravno to bistvo demokracije, dati ljudem možnost treznega premisleka in svobodne odločitve potem, ko so slišali vse razloge za in proti.

Resnična demokratična politična skupina se nikoli ne bojuje za oblast zaradi oblasti same, ker je njej oblast zgolj sredstvo za izpolnjevanje volje večine po določenih načelih. Če bi se naše stranke ravnale po tem načelu, bi bili Slovenci danes dosti na boljšem kakor smo. Zato povemo naravnost, da se nam ne zdi svobodoljubno in demokratično nobeno gibanje, ki se bojuje za oblast zgolj zato, da bi uvedlo diktaturo samo enega stanu ali kakšne skupine, oziroma osebe. Diktatura ni in ne more biti demokratična in narodu koristna niti tedaj, če je v rokah najbolj izkoriščenega stanu. Prava demokracija hoče mirno in znosno sožitje vseh družbi koristnih stanov, a socialno vsebinsko ji mora dajati tisti stan, ki je najbolj številen in potreben — torej pri nas: kmet, delavec in obrtnik.

Sestavek: Sporazum in Slovenci

na 4. strani.

Nekateri nam očitajo, da smo proti skupnosti kmeta in delavca in da zato nismo demokratični in svobodoljubni. To so krivični očitki. Že od vsega početka smo bili v prvotni „Slovenski zemlji“ najbolj odkriti in odločni zagovorniki kmečke in delavske skupnosti. Po našem prepričanju mora ta skupnost sloneti na svobodnem preudarku obeh zaveznikov in ne sme biti ne kmetu ne delavcu vsiljena. Svobodno in po lastni volji naj se sporazumeta in združita, ker le to je v resnici demokratično.

Seveda ne moremo imenovati svobodnega tistega delavca ali kmeta, ki prisega neomajno zvestobo kaki stranki, najsi bo že narodna ali mednarodna; kajti prava demokracija združuje prepričane somišljenike, ne išče pa „zvestih in slepo vdanih“ strankarjev. Zrel demokratični narod potrebuje ljudi, ki mislijo z lastno glavo in so dovolj odločni, da brez

solzavosti odžagajo, kar ni zdravo. Tak narod tudi nikoli ne pričakuje rešitve od „voditeljev“, ker se vodi in vlada sam in so njegovi izvoljeni predstavniki le izvrševalci njegove volje. Narod in njegovi zastopniki se zavedajo, da je edino narod sam izvir vse oblasti, ki se izvršuje z njegovo voljo nad njim.

Zato pravimo: Manj „slepo vdanih privrženecv“ in več zvestobe slovenski ljudski skupnosti, zvestobe lastni vesti in prepričanju ter zvestobe načelom demokracije, svobode in pravičnosti! Potem se bosta svoboden slovenski kmet in svoboden slovenski delavec lahko sporazumela in združila, čeprav se nekateri tej naši veri posmehujejo. Ako pravimo svoboden kmet in svoboden delavec, mislimo pri tem v prvi vrsti duhovno svobodo. Brez nje ni demokratične politične svobode in brez politične svobode ni pravične razdelitve gospodarskih dobrin.

Nador:

Skupnost kmetstva in izobraženstva

V prvi številki „Slovenske vasi“ vabi razglas štirih podpisanih kmetov tudi druge stanovce k delu za kmečko-delavsko politiko. Povem svojo misel, kako naj na ta klic odgovori slovensko izobraženstvo.

Na žalost imamo Slovenci precej domišljavega „izobraženstva“, ki mu je misel poštenega in odkritosrčnega sodelovanja zoprna. To so „izobraženci“, ki hlepe po oblasti in ki so prepričani, da so že zaradi svojih šolskih spričeval poklicani za naravne varuhe in voditelje neukega in zaostalega ljudstva. Seveda, če bi ljudstvo kaj poznali, ne bi trdili, da je neuko in zaostalo.

To domišljavo „izobraženstvo“ je slovenskemu narodu že strašno dosti škodovalo. Pozabilo je, da bi moralo biti sestavni del naroda, ne pa njegov birič. Kadar se slovenski narod bojuje za svoje pravice, je te vrste izobraženstvo zmerom na nasprotni strani. To izobraženstvo nam je dalo Orjuno, centraliste, velesrbe, fašiste in vso podobno šaro. Te vrste izobraženstvo ima na vesti tudi naše jalovo strankarstvo. Prav je, da je narod razdeljen v stranke, ker brez njih ni političnega in socialnega napredka. Ali naše stranke nam ga tudi ne bodo prinesle, zakaj „izobraženstvo“, ki je zbrano v njih, je enako na vseh straneh. Značaj tega izobraženstva je tak, da lahko klečeplazi pred vsakim režimom in vsakemu režimu na ljubo zatira narod ne da bi ga vest pekla. Režim in stranka sta vse, o volji naroda govore šele tedaj, ko niso na vladi.

Ali ste že nakazali naročnino? Če tega še niste storili, storite takoj!

Razume se, da takih izobražencev predstavniki naše kmečko-delavske politike niso vabili k sodelovanju.

Slovensko kmečko in delavsko ljudstvo potrebuje v svojem političnem boju izobražencev, ki so predvsem čisti in trdni značaji ter toliko požrtvovalni, da ne prodajajo sebe in naroda za skledo leče. Le tako izobraženstvo je resničen cvet svojega naroda ter poklicano, da izoblikuje njegovo prizadevanje in izvršuje njegovo voljo.

Mi vsi hlepimo po izobrazbi in zato v pravih izobražencih vidimo svoje prijatelje, svoje sodelavce, katerih pobude spoštujemo in jih cenimo.

Ti izobraženci vedo predvsem, da so na drugem področju nam enaki delavci, naši pomočniki. Vedo, da je tudi njih prva dolžnost delo. Svoje sposobnosti uporabljajo zato, da nam s svojimi dognanji kažejo pota, kako delo prav uveljavimo in s svojo višjo izobrazbo nam iščejo načinov za dosego boljših uspehov. Oni zasledujejo pota, da sadove svojega truda čim bolj koristno uporabimo, končno zlasti preizkušajo način za čim bolj pravično razdelitev človeških dobrin.

Odkrivajo nam lepoto sveta, plode in plemenitijo nam naše duhovno življenje s tem namenom, da doživimo čim več lepote in resnice ter globlje razumemo smisel skupnega življenja na svetu.

Prepričan sem, da tako izobraženstvo, ki ga imamo vendar tudi še nekaj, ne prezre vabila slovenskega kmeta, temveč se z veseljem in pogumom pridruži in sodeluje.

20 letnica Krekove smrti

Istega dne, ko je bila podpisana spomenica o sporazumu med hrvatsko in srbsko opozicijo, je preteklo dvajset let od Krekove smrti.

V Kreku moramo ločiti dve dobi. Pred svetovno vojno in v njej je zagovarjal združenje južnih Slovanov v habsburški monarhiji. Bil je nasprotnik velikosrbske misli iz skrbi, kaj bi bilo s Slovenci, ako se ustanovi Velika Srbija in se izpolnijo načrti Italije glede naše zemlje. Stališče do Avstrije mu je narekovalo tudi katoličanstvo, ki ga je istil z njeno zmago; saj je v spisu „Socializem“ slavil „nežno ljubeznivi značaj, ki ga vidimo n. pr. v zvezi avstrijskih narodov s habsburško hišo“.

Pozneje so ga vojni dogodki prepričevali, da se pripravlja po-

lom Avstro-Ogrske. Izpregledal je. Bil je velik v odporu, ko je v njem prevladal narodni čut nad habsburško državno mislijo. Njegova razvojna črta pa je bila pretrgana s prezgodnjo smrtjo. Ako se navaja njegova politična oporoka v korist enotni državi, se pri tem pozablja, da je obenem podarjal mnogo svobode in da je prišla naša država v krizo, ker te svobode ni bilo ob prvi ustavi in posebno pozneje, ko je bila ta ustava odpravljena.

Vztrajajte v boju za dosego svojih človeških pravic in vedite, da je vztrajnost in neomahljivost porok bodočnosti slovenskega delavnega ljudstva!

Zunanjepolitični pregled

Ljubljana, 11. oktobra 1937.

V dosedanjih pregledih smo obravnavali predvsem dogodke na Daljnem Vzhodu, ker so se nam zdeli za nadaljni razvoj svetovnih dogodkov najbolj pomembni. Radi koristi svetovnih vele-sil nismo mogli pričakovati, da bodo države mirno gledale japonsko osvajanje.

V resnici so ti dogodki ves razvoj silno pospešili in povzročili, da se je močno približala razrešitev sedanjega nemogočega stanja v zunanjepolitičnem svetu. Dovedli so predsednika Severno-ameriških združenih držav, da je opustil vlogo opazovalca in prelomil tradicionalno stališče, da se Amerika v politične dogodke na svetu ne vmešava.

Z odločno besedo je naravnost s prstom pokazal na današnje imperialistične države, ko je obsodil nasilno kršenje mednarodnih dogovorov, vpade v tuje države brez vsake bojne napovedi, pobijanje žensk in otrok ter starcev, rušenje nezavarovanih mest, odkrito in prikrito vmešavanje v prilike drugih držav in celo vojaške intervencije v tujih državah. Ugotovil je, da 90% ljudi na svetu želi mir, ki ga moti samo 10%, kolikor predstavljajo imperialisti. Odločno se je priključil državam, ki se bore za mir. Napovedal je dejanja, s katerimi naj se ohrani mir.

Naravno je, da so narekovala predvsem gospodarske koristi to stališče, ki ga je predsednik Roosevelt zavzel. Amerika je izmed največjih uvoznikov na Kitajsko in za njo je ta trg, ki ga z vso silo ogroža sedaj Japonska, bistvene važnosti. Kljub temu pa je ta nastop ameriškega predsednika v današnjih razmerah odločilnega pomena, kajti s tem so USA z vso svojo veliko državno močjo in vojaško silo podprle borbe demokratičnih držav proti znanim imperialistom. Prišla pa je ta podpora že v skrajni sili.

Že skoraj nerazumljiva je postala nepoučenim naravnost neverjetna miroljubnost nekaterih držav, ki je dajala imperialistom vedno več poguma, tako, da sta že italijanski duce in nemiški Führer sanjala o tem, kako postane vsa Evropa v bližnji bodočnosti fašistična. Pohod italijanskega duceja v Berlin se je vršil v znamenju te domneve politične moči ter je imel videz zmagoslavja.

Proti znanim roparskim napadanjem angleških, francoskih in ruskih ladij v Sredozemlju so države protestirale, skli-

cevale konference, čakale in vse do zadnjega časa niso sklenile nič odločilnega in niso ničesar izvedle. Šele v Nyonu so sredozemske države sklenile uničiti vsako podmornico. Značilno pa je, da je kakor v zasmeh kmalu po nyonskih sklepkih neznana podmornica zopet napadla angleški rušilec „Basilisk“. Enaka slabost se je pojavila zlasti tudi pri reševanju španskega vprašanja. Vse te države so mirno gledale, kako je Italija pošiljala svojo redno vojsko v Španijo, kako je Mussolini javno slavil italijansko vojsko, ki se bojuje v Španiji, in javno priznaval podporo. Kar najbolj značilno je, da so vse te države že celo razpravljale o priznanju generala Franca.

Taki primeri so bili na dnevnem redu. Vse evropsko mnenje je stalo pod pritiskom slabosti v zvezi demokratičnih držav, kjer je vzbujalo že skoraj malodušje. To je bilo tudi povsem razumljivo, kajti vsakdo je moral vedeti, da tiče za tem globlji vzroki. Anglija na vse te kršitve mednarodnih dogovorov ni mogla primerno odgovarjati, ker ni zadostno oborožena, da bi mogla tvegati vse nasledke odgovora, zlasti tudi vojno, za katero očitvidno ni dovolj pripravljena. Naravno je, da so ostale države, ki imajo iste cilje kot Anglija, morale in da morajo nujno upoštevati njeno stanje. V tej zvezi je tudi značilno, da sta Nemčija in Italija znali in mogli med državami Male antante in Balkanske zveze skaliti enoten pogled.

Odločna beseda predsednika Roosevelta pa je položaj bistveno spremenila. Demokratične države so začutile močno oporo velike ameriške države, ki zmore dejanja in je z njimi zagrozila.

Predvsem je opomin veljal Japonski. Nasproti njej bo Amerika svoje koristi branila z dejanim. Upoštevajmo v tej zvezi, da Sovjetska Rusija nasproti Japonski ni nikdar kazala te slabosti, kakor je bila vidna v Evropi. Spominimo se japonskih ribiškkih ladij, ki so se približale ruskemu ozemlju in jih je Sovjetska Rusija kratko in malo polovila. Spominimo se zbiranja ruske vojske na Vzhodu. Pri svoji požrešnosti bi Japonska že davno bila poskusila kaznovati tudi Rusijo, če bi se bila upala. Tako pa je ostal popoln mir. Zdi se, da tudi opomin iz Amerike ne ostane brez haska, če bodo v resnici sledila napovedana dejanja.

Velik pomen Rooseveltove napovedi se vidi iz dejstva, da je Italija takoj

vzela Japonsko v zaščito, češ da spada med fašistične države in je njen vpad na Kitajsko proglasila za „sveto vojsko proti komunizmu.“ Vsemu temu seveda vneto pritrjuje Nemčija, kakor je to v zadnjem času že običajno. Tu predvsem vidimo, kaj se pod plaščem protikomunističnih dejanj vse skriva in naj se nam ne zdi čudno, če bomo še slišali tudi tak izpad proti Ameriki v imenu protiboljševiških akcij. Saj so bili nemški listi tedaj, ko bi bili morali poročati o tem govoru, preplavljeni z velikimi napismi „U. S. A. dobavlja bojne ladje za Moskvu“ — „U. S. A. orožje za Moskvu“ — „Demokratski oboroževalni posli“ in sličnim, za kar niso imeli pravega stvarnega razloga. Taka dejanja pa so zgolj znak slabosti in nas ne morejo motiti.

Važno je, da je ta govor bistveno približal državi, ki so že kdaj zastopale skupno stališče. Posebej se omenja soglasno pritrtilo, ki je prišlo iz Belgrada, in pritrtilo iz Avstrije, ki ne vsebuje nobenega pridržka.

Kar najbolj važno pa je, da je ta govor deloval v Ženevi kot poživiljoča injekcija. Ravno v tem času je Društvo narodov sklepalo o zahtevi Kitajske, da vsaj moralno obsodi Japonsko. Po tem govoru je bila brez razpravljanja sprejeta resolucija, ki Japonsko ne samo moralno obsoja kot napadalno, temveč priporoča posameznim državam, da Kitajski nudijo pomoč.

Že ta uspeh je velik in pomemben zlasti za evropske prilike, kjer na noben način ni mogoče rešiti vprašanja Španije in kjer so se ravno v zadnjem času razmere zaostriale, kajti Italija in Nemčija tu ne poznata nobenih meja. Nujno se bo moralo rešiti to vprašanje, kajti valencijska vlada opozarja, da je v Španijo na novo izkrcanih 15.000 italijanskih vojakov, da so prispela Francu nova vojna letala in da je v španskem Maroku polno italijanskih ladij. Vsa ta vprašanja se bodo lahko reševala sedaj z večjo odločnostjo.

Po tem govoru je močno ojačano stališče tistih držav, ki se bore proti fašizmu in proti imperialističnim nameram. Vidi se to že iz tega, da je berlinski sestanek že skoraj pozabljen in da napoved, kako postane Evropa fašistična, nikjer ni več resno omenjena.

Za nas je ta podpora tem bolj važna, ker se borimo za demokracijo in hočemo, da zasledujemo tudi v zunanje-političnem pogledu cilje demokratskih držav

V—č.

Iz domače politike

Sporazum sklenjen.

V posebni izdaji „Slovenske vasi“ z dne 9. t. m. smo objavili besedilo sporazuma, sklenjenega med belgrajsko združeno opozicijo in zagrebško kmečko-demokratsko koalicijo. Posebno izdajo smo poslali tudi nekaterim svojim zaupnikom za obvestilo somišljenikom.

Stiska slovenskih železničarjev.

Pod tem naslovom objavlja „Slovenija“ z dne 2. t. m. tole: „Zveza jug. železničarjev razpošila te dni poziv raznim vplivnim osebam, naj ji pomagajo v njih stiski in v njihovem boju za pravico. Med drugim beremo v tem pozivu: „K neposrednim redukcijam naših prejemkov od 193—, leta dalje, ki znašajo skoraj eno tretjino nekdanje plače, se je v zadnjem času priključila še posredna redukcija plač zaradi dviga cen poljedelskim pridelkom, ki znaša 15 do 20%. Naglašamo, da bi utegnili imeti vsako nadaljnje odlašanje rešitve tega vprašanja zelo nepovoljne posledice v npravstvenem in tvarnem pogledu za vse uslužbence.“

Poznamo sedanjí položaj naših železničarjev in ostalih državnih nameščencev, ki je vse prej kot ugoden. Vemo tudi, kako so naši železničarji preobremenjeni z delom; kajti kljub aktivnosti slovenskih železnic, se pri nas ne nastavlja zadostno število osebja, zaradi česar trpe ljudje in promet.

Vemo pa tudi, da naši državni uslužbenci nimajo pričakovati boljših časov prej, dokler ne bo premagano laži „jugoslovenstvo“ in z njim zvezani centralizem, ki nas ubija vse povsod, kjer posega v naše življenje. Dokler ne zmaga slovensko delovno ljudstvo v zvezi s hrvatskim, nam ne bo boljše. Zato morajo tudi državni uslužbenci podpreti naša prizadevanja z besedo in dejanjem.

Izprememba v vladi.

Izvršila se je sprememba v vladi, ki seveda nima načelnega pomena za državno politiko. Tudi ti ministri so vzeti iz vladne stranke J. R. Z. Izmed novih ministrov omenjamo pravosodnega, kar je postal podpredsednik senata Milan Simonović. Ta minister ima vlogo pri volitvi patrijarha srbske pravoslavne cerkve. Sedanjí ni glasoval ne za, ne proti konkordatu, ker ni pripadal poslanski zbornici, ampak je bil, kakor rečeno, v senatu, ki še ni obravnaval konkordata. Nov je tudi prosvetni minister Dimitrije Magarašević, ki je bil po poklicu šolnik. Doslej je bila prosveta zanemarjeno področje državne uprave, posebno za nas Slovence.

Kaj je bilo bistvo?

„Slovenski narod“ je poročal (kakor tudi drugi listi), da je med nami in „Nedovisnostjo“ nastal osebni spor zaradi predsedništva. Kaj še! Sam sem bil za dr. Kuckovca, čeprav sem obenem takoj od početka opozarjal, da nekateri s tem

niso zadovoljni, in sem potem zato hotel izpremembo, da se izognemo neprijetnostim. Svetoval sem, da damo v ospredje kmeta in delavca, a šolani ljudje ostanemo v ozadju. Spor je bil v bistvu za to, ali naj bodo v gibanju odločilni kmetje, ki so v večini, ali delavci. Kadar bo mogoče govoriti določno, se pokaže, za kaj je šlo. Nekateri morejo uspevati samo v nejasnosti; meni tega ni treba in tudi nečem, ker ljubim svetlobo. Prav tako so nekateri delavski agitatorji mislili, da jim bom služil za olepšavo, a so se zmotili. „Šaržo“ pa imam sedaj isto, kakršno sem imel prej, ko smo bili skupaj. Toliko v kratkem za pojasnilo somišljenikom, da jih ne begajo druga razlaganja. Lr.

Nova razdelitev občin.

Pred enim tednom je bila razglašena odredba, po kateri je skoraj ena četrtina vseh slovenskih očin na novo razdeljenih. Nekaj občinam so dali tudi nova imena. Kakor razvidimo iz objavljenega seznama, so spremembe bolj političnega, kakor pa gospodarskega pomena. Podelželska mesta in trgi so razširjeni s sosednimi vasmí, tako n. pr. Brežice, Gornji grad, Gornji Logatec, Dolnji Logatec, Kamnik, Konjice, Kranj, Laško, Litija, Ljutomer, Lož, Mozirje, Ormož, Radovljica, Središče, Vojnik, Velenje, Šoštanj, Slov. Bistrica, Slovenjgradec itd.

Opozorilo zaupnikom.

Neki naš zaupnik iz šmarskega okraja nam je te dni sporočil, da so orožniki plenili po hišah „Slovensko vas“, češ, da je to prepovedan list. Zadevo smo sporočili pristojni oblasti, da napravi red. Vse somišljenike pa prosimo, da nam tako ravnanje takoj sporoče in naj zadevni dopis podpiše po možnosti več prič.

Naglašamo, da je naš list legalen (zakonito dovoljen) list in nima nihče pravice lista pleniti po hišah.

Vestnik „Sloge“

gospodarske in podporne zadruga slovenskih kmetov in delavcev

Kmetje organizirajte se tudi gospodarsko

(Dopis iz Slovenske Krajine.)

Letos je na Goričkem precej dobra sadna letina. Zdravo in lepo sadje kmetje prodajo, drugo pa povečini stisnejo v sadjevec.

Kakor v ostali Sloveniji, tudi prekmurskemu kmetu letos niso prizanesle povodnji in ujme. Zato je sadni pridelek še posebno cenjen.

Jabolka prodajajo splošno po zelo nizki ceni. Temu je nekoliko vzrok dobra sadna letina v državah, ki so glavni kupec prekmurskega sadja, mnogo krivde pa je pri sadjarjih samih.

Še preden so jabolka dozorela, že so hodili po Goričkem sadni prekupci in ponujali smešno nizke cene za sadje. Večina kmetov je prekupcem nasedla in prodala sadje, le redki se niso dali

premamiti zgovornim in zvitim prekupcem.

Goričkim kmetom je sadjereja izmed glavnih virov dohodkov, zato pa bi morali prodajo tudi pravilno organizirati. Sedaj prodajajo sadje vsak za sebe in tako zaradi njihove razcepljenosti in nevednosti dobro služijo prekupci, kmetje sami pa ne dobe plačanega niti svojega truda niti stroškov ki jih imajo z gojenjem sadnega drevja.

Zadnji čas je, in le goričkim sadjarjem v korist, da se zdramijo in opuste vse smešne predsodke ter se organizirajo v naši kmečko-delavski zadrugi „Slogi“. Tako bodo dobili plačan sadni pridelek kakor je vreden in ne bodo odvisni od milosti raznih brezvestnih prekupcev. Ž.

Drugi pridelki.

Seno: Za 100 kg 30—35 din, slama 30—35 din.

Zelje: za 1 kg din 1.15.

Jabolka: Za zimski jabolka je več zanimanja. Kupci se javljajo in plačujejo za lepo izbrano sadje din 1.30—1.75.

Les: Opaža se manjše zanimanje. Angleška kupuje le malo in pritiska cene navzdol. Tudi Italija je hladna. Na domačem trgu je še dosti kupcev, tudi cene niso popustile.

Grozdje: Iz vseh krajev države poročajo o zelo slabi trgatvi. Mošt je slabši kot lani, cena je pa precej višja. Tudi Italija, severni del, in druge države imajo slabo trgatve. Za portugalko zahtevajo din 5.50—6.50.

Denar.

1 francoski frank	din	1.42,
1 angleški funt	„	214.—,
1 dolar	„	43.—,
1 lira	„	2.27,
1 češkosl. krona	„	1.50,
1 nemška marka	„	13.70,
1 šiling	„	8.50,
1 švicarski frank	„	10.—,

Sejmi v drugi polovici oktobra:

Celje: Vsako sredo in soboto svinjski sejem.

Črnomelj: Vsak četrtek sejem za prašičke.

Dol. Lendava: Vsak torek svinjski sejem za drobnico.

Krško: Vsako sredo svinjski sejem.

Ljubljana: Prvo in tretjo sredo v mesecu sejem za konje, govejo živino in drobnico vseh vrst. Vsako sredo in soboto tržni dan.

Maribor: Vsak drugi, četrti in peti torek v mesecu sejem za živno. Vsak petek (če je ta dan praznik, pa dan prej) sejem za prašiče.

Metlika: Vsak pondeljek sejem za prašiče.

Novo mesto: Vsak pondeljek sejem za prašiče in živali. Vsak prvi pondeljek v mesecu sejem za parkljato živino in za konje. Vsak petek sejem za živila.

Ptuj: Vsak prvi in tretji torek v mesecu sejem za konje in rogato živino, vsako sredo za parkljarije, vsak petek tržni dan.

Ostali sejmi:

15. Murska Sobota, Planina (okraj Brežice). — 16. Kočevje, Sv. Filip pri Veračah. — 17. Pristava. — 18. Guštanj, Lukovica pri Kamniku, Mozirje, Radohova vas, Trbovlje, Vojnik. — 20. Črensovci. — 21. Cerklje, Črna, Sv. Peter pod Sv. gorami, Ziri. — 24. Velenje. — 25. Lemberg. — 27. Križevci. — 28. Dol. Lendava, Lož, Mokronog, Muta, Radovljica, Slov. Bistrica, Sv. Jurij ob j. ž., Žužemberk. — 30. Studenec pri Krškem, Veliki Gaber.

Gospodarski pregled

Živina.

Biki din 4—4.50, krave za mesarske namene din 2.25—4.25, klobasarice din 2.50, voli I. din 5.75—6.25, II. din 4.25—5, teleta din 8—9.50.

Prašiči: špeharji din 8—8.50, pršutarji din 6.50—7.50.

Konji: lahki par din 5—6000, srednji

din 7—8000, težki din 10—12000, žrebata din 1—2000.

Žito: Za pšenico in koruzo je veliko zanimanje. Cene so čvrste. Amerika in Kanada zahtevata višje cene.

Domače cene za pšenico 220—225 din,

„ koruzo 128—132 „

„ oves 145—148 „

Dopisi

V čem je razlika.

(Dopis iz Središča ob Dravi.)

Kadar primerjam vaščane naše občine s tržani, vselej najdem, da imajo tržani neke lastnosti, ki jih vaščani hvale Bogu nimajo. Tržani so lahkoverni in brez premisleka verjamejo raznim političnim čenčam in prerokovanjem. Ko pa težko pričakovane senzacije ni, so takoj malodušni. Kmet je zmerom bolj vztrajen. Ker se mora dolgo truditi, predno žanje, ve, da brez truda, potrpljenja in vztrajnosti tudi politika ne obrodi. Marsikdo izmed trške gospode tega ne razume in misli da je kmet starokopiten in da je moderen kdor samo za spremembami hlasta.

Velika razlika je tudi pri tem, kako kmet in tržan cenita ljudi. Tržani so seveda zbrani v razne skupine, ki jih največkrat vodi kak „ugleden gospod“, kajti ugled je za tržane poglavitno merilo politične sposobnosti. „Uglednemu gospodu“ se tržani vsi vprek klanjajo in ne vprašujejo prav nič, če so „ugledni gospodje“ res zgledni po svojem zasebnem in javnem življenju; to se pravi, ali so pošteni in značajni, ali žive tako kakor oznanjajo, ali žive od dela svojih lastnih rok in svoje lastne glave, ali so pametni in trezni gospodarji, skrbni družinski očetje itd. itd. Kmet pa na vse to prav natančno pazi in ne spoštuje kar slepo ljudi, ki niso spoštovanja vredni. Kmet tudi ne more razumeti, kako je mogoče, da se strankarski generali, ki dostikrat hujskajo vsak svoje tržane ali kmete proti drugim tržanom in kmetom med seboj čisto lepo bratijo in prijateljsko dele to kar so iztisnili iz ljudstva. Tržani jim to odpuščajo, kmetje jim pa ne morejo, ker čutijo, da je danes bolj potrebna ostra ločitev duhov, kakor pa čitalniška prijaznost in gnila složnost. Seveda hvale bogu niso vsi tržani taki. Marsikdo je že spregledal in spoznal da živi med kmeti in od kmetov in da je zato tudi dolžan stopiti v politične vrste „puntarskih“ kmetov.

Pri zadnjih občinskih volitvah so nekateri pri nas tako omahovali in cincali ali pa iz bojazni pred zamero celo skušali ustreči na dve strani, da bi bile te zgodbe smešne, če ne bi bile strašno žalostne. Zato mislimo, da bo bolje, če pokažejo prihodnjik več odločne zavesti pa manj strahu pred zamero. **B.**

Alli smo enakopravni ali nismo?

(Dopis iz Pilštajna.)

Naš gospod župan ima kaj čudne pojme o enakopravnosti občanov. Res je, da nismo vsi njegovi somišljeniki in volilci, res je pa tudi, da vsi brez razlike političnega prepričanja prispevamo k vzdrževanju občine, vsak po svoje. Zato je njegova dolžnost, da z vsemi enako dela. Nikakor pa ni prav, da je pred nekako tremi tedni ostro zavrnil nekega našega somišljenika, ki je prišel k njemu povprašat za delo na cesti, češ „Mačkovec imam že zadosti pri delu, kar k Turnšku (občinski odbornik — naš somišljenik) pojdi, pa naj ti on preskrbi delo.“

Ugotavljamo ob tej priložnosti samo dejstvo, da je dotični naš somišljenik, ki je prišel prositi dela, skoraj gol in ves sestradan, ker je že več let brez stalnega zaslužka. Vprašamo g. župana, ali je to krščanska ljubezen do bližnjega, da daje poštenemu občanu namesto kruha kamen? Menimo, da bi g. župan lahko tudi na drug in bolj človeški način odpravil tega reveža, a ne da mu pri

vsej njegovi revščini očita še njegovo strankarsko, oziroma politično opredeljenost. **K.**

Novi valpti.

(Dopis iz Trbovelj.)

Svoje dni, ko so bili pri nas skoraj vsi inženjerji, uradniki in delovodje Nemci, so nam redki domačini na vodilnih mestih zmerom dopovedovali, kako nas Nemci izkoriščajo. Danes moramo priznati, da nas tisti ljudje, ki so bili nekdanji naši navidezni prijatelji, v resnici pa največja opora Nemcev, izkoriščajo še dosti bolj. Tujci nas niso božali, ali tako strašno slabo in nesocialno vendarle niso z nami ravnali. Vem, da ne smem dosti pisati, ali povedati moram, da noben slovenski kmet ne dela tako grdo s svojo živino, kakor delajo nekateri naši „rojaki“ z nami. Kmet ve, da je živina njegov najboljši in najdražji pomočnik, in razen tega je kmet po naravi bolj usmiljen. Naši valpti pa ne poznajo usmiljenja in nam dajo pri vsaki priliki občutiti, da delavec in rudar na trgu nimata nobene cene. Povemo jim pa, da pride čas, ko dobita ceno tudi delavec in rudar, čeprav sta siromaka danes skoro čisto brez pravic. Pride čas, ko bomo vsi spoznali, kolikšna moč je v nas in našem delu. Tedaj se otresemo teh neusmiljenih valptov in jih poplačamo po zaslužju. **Naročnik.**

Česa nam je treba?

(Dopis iz Kozjega pri Rajhenburgu.)

Že v prvi številki naše „Slovenske vasi“ smo slovenski kmetje jasno in določno povedali, kaj hočemo.

Dopisujte v list o političnih, gospodarskih in kulturnih razmerah svojega kraja!

Kdor je kdajkoli zatajil demokracijo, ne spada v naše vrste!

Kakor za slehernega, je tudi za slovenskega kmeta najvažnejša stvar v življenju kruh. Kmet ga sicer sam prideluje, a režejo mu ga drugi. Dostikrat taki, ki imajo polna usta „ljubezni do naroda“ pa ne pomislijo, da lačen narod ne more biti nikoli velik in močan. Slovenski narod in to smo večinoma mi kmetje in delavci moramo biti vrhu tega oblečeni, obuti in pod streho, naj je ta streha že naša ali najeta, vsaj toliko je moramo biti varni, da nam je ne vzame danes ali jutri kdo zaradi tega, ker nismo plačali najemnine ali davkov. Torej trdnih in varnih domov nam je treba, da bo v njih lahko rasla naša družina in da se v njih odpočijemo od dela in trpljenja.

To je prvo, ni pa še vse, zakaj če bi si ne želeli pičesar drugega, ne bi bili vredni življenja. Hočemo, da bo sleherno pošteno delo spoštovano in plačano po vrednosti in človekovi potrebi. Na ta način pride tudi kmečko in delavčevo delo do svoje veljave. Zato zahtevamo še svobode, dosti svobode, da bomo lahko živeli enakopravni v svobodno urejeni družbi, zakaj nam kmetom in delavcem demokratična misel ni šele umetno vcepljena, ampak prirojena. **Jevšnik France.**

Alli ste že poravnali naročnino?

Dr. Dragotin Lončar:

Sporazum in Slovenci

Dosežen je sporazum med belgrajsko združeno opozicijo in zagrebško kmečko-demokratsko zvezo.

Bistvo sporazuma je v tem, da je treba nove ustave, ki naj jo sprejmejo demokratično izvoljeni zastopniki Srbov, Hrvatov in Slovencev sporazumno brez preglasovanja kot enaki med enakimi. Priznana je s tem načelo treh narodov, ki naj si sezidajo skupno državno hišo, v kateri pa bi imel, kakor se je že nekoč izrekla ta misel, vsak narod svoje stanovanje. Doslej je vladna oblika enotna ali unitaristična, ko se vrši zakonodajna in uprava po enem kopitu iz Belgrada za vso državo. Odslej se dogovorno določijo skupni posli za vso državo, a drugi bi spadali zakonodajno in upravno v področje posameznih edinic. Takšna edinica bi bila tudi Slovenija.

Od načelnega sporazuma do njegove ostvaritve je še dolga pot; toda led je prebit in naše stališče zmaguje. Vztrajati moramo mirni in nepodkupljivi pri dosežanju politiki, ki se je izkazala za pravilno. Hoditi nam je začrtano

pot v zvezi s Hrvti, puščajoč ob desni in levi strani vse, kar se nam ne prilega.

Tako je n. pr. tudi „Slovenska beseda“, ki je glasilo slovenskih radikalov, ob sporazumu pisala pravilno, da prihaja nova doba, a pozabila je pri tem bistveno stvar, da morejo namreč pri nas na Slovenskem resnično novo dobo stvarjati samo novi ljudje ali vsaj ne takšni, ki so onemogočevali njen prihod, kolikor se je le dalo, a so sedaj, ko nastaja ta nova doba proti njih nekdanji volji, takoj zopet pri delu, da ujamemo veter v svoja jadra.

Na drugi strani pa je treba tudi odklanjati politiko tistih socialnih prenapetežev, ki na zunaj oznanjajo demokracijo, a v notranjem delajo nasprotno, ko niso izbirni v uporabljanju sredstev za svoj namen, kakor nam je dokazala skušnja. Zaupanje in sodelovanje je mogoče z načelnimi ljudmi, pri katerih veste, kdo pije in kdo plača; nejasnost in izigravanje pa vodita v politično močvirje, v katerem nečemo utoniti.

Iz uredništva in uprave

Somišljenike prosimo, da si sami sebi odgovore na naslednja vprašanja. Zelimo, da bi sleherni spoznal, kaj naša politika od njega zahteva in če je pravi delavni ud našega gibanja.

1. Ali se zavedate, da „Slovenska vas“ ne bo mogla izhajati, če je ne bodo vzdrževali naročniki sami z rednim plačevanjem naročnine in s prispevki za tiskovni sklad?

2. Ali ste že poravnali naročnino?

3. Koliko naročnikov „Slovenske vasi“ ste že pridobili?

4. Ali se kaj brigade za to, kako Vaši znanci in prijatelji plačujejo naročnino?

5. Ali zapišete vselej na hrbet položnice, s katero nam denar nakažete, za kakšen namen ga pošljete?

6. Koliko ste že nabrali pri sorodnikih, znanih in prijateljih za tiskovni sklad „Slovenske vasi“. Ali porabite vsako primerno priliko, da nabirate za tiskovni sklad? Ali veste, da Vas druge nabiralne akcije prav nič ne brigajo; ampak, da je Vaša prva skrb obstoj „Slovenske vasi“, ki je glasnik Vašega političnega prepričanja.

7. Ali veste, da se bojujemo za svobodo tiska zato, da bosta kmēt in delavec v „Slovenski vasi“ lahko na glas povedala, česa potrebujeta in kaj hočeta, da pa danes še ne moremo objaviti vsakega dopisa, ki nam ga kdo pošlje, in da ne utegnemo vsakemu posebej na dolgo odgovarjati zakaj?

8. Ali veste, da je treba slovenskemu kmetu in delavcu še mnogo vzgoje preden bosta postala politično tako zavedna kakor njuna hrvaška tovariša? In če to veste, čemu želite pester list poln senzacij? Ali mislite, da vzgajajo narod prazne politične čenče, zahrbtni napadi, zlobna sumničanja, neslane potegavščine itd.? Ali ne veste, da politika ni zabava in senzacija, ampak resna stvar in da mora „Slovenska vas“ kot glasilo kmečke in delavske politike služiti samo svojemu namenu; kmeta in delavca ne

more zanimati obraz in ime gospodične izbrane za miss Amerika, dokler ne vsta s čim bosta jutri otroka nasitila ali če bo po plačilu davkov še kaj ostalo za sol in podplate.

9. Ali porabite svoj prosti čas za to, da oznanjate našo misel tudi po sosodnih vaseh? Ali ne zamudite nobene priložnosti za resen političen in gospodarski pomenek s pogumnimi in značajnimi možmi?

10. Ali ste nam že poslali vsaj kratko poročilo, kako v Vašem kraju napreduje naša kmečka in delavska politika in kateri zanesljivi možje, ki nimajo neodpušljivih političnih in socialnih grehov, ki bi bili primerni zaupniki „Slovenske vasi“?

11. Ali veste, da bi bilo dobro, če tedaj, kadar v „Slovenski vasi“ pogrešite te ali one stvari, sami sedete in nam napišete članek s tisto mislijo, ki se Vam zdi dobra, važna in potrebna.

12. Ali obiščete kdaj, kadar Vas pot zanese v Ljubljano, tudi urednika in upravnika „Slovenske vasi“, ki bo prav vesel, če se bo z Vami lahko osebno kaj pomenil?

GOSTILNA FERDO BERGER CELJE, DEČKOV TRG

Toči najboljša haloška vina in postreže vsak čas s toplimi in mrzlimi jedmi.

Mošt pravkar prispel!

Izdaja konzorcij, ki ga predstavlja Dovč Ivan, kmetovalec iz Šmartnega ob Savi. — Urejuje in za uredništvo odgovarja Kreutzer Pavel, Ljubljana, Trnovski pristan 14/I. — Tisk J. Blasnik nasl., Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. Odgovoren L. Mikuš,